

'Omnibus inzake voedsel- en voedselveiligheid' bedreigt EU-regels voor pesticiden

Standpuntnota – 27/01/2026

Overzicht

Het voorstel van de Commissie voor een "omnibus inzake voedsel- en voedselveiligheid" verzwakt de huidige EU-regels inzake pesticiden, die tot doel hebben de gezondheid en het milieu te beschermen, aanzienlijk.

- Het schrapt de beperkte goedkeuringen en de procedure voor systematische, regelmatige toxiciteitsbeoordelingen waarin nieuwe wetenschappelijke gegevens worden meegenomen, en maakt in plaats daarvan **onbeperkte goedkeuring** van pesticiden de norm.
- Het beperkt de mogelijkheid van de lidstaten om bij de goedkeuring van pesticiden op nationaal niveau gebruik te maken van de **meest recente** wetenschappelijke gegevens.
- Het verlengt de **respijtpperiodes** voor schadelijke pesticiden, waardoor deze stoffen veel langer op de markt kunnen blijven voordat ze worden verboden.
- Het vergroot de mogelijkheid om schadelijke pesticiden goed te keuren **door af te wijken** van de veiligheidscriteria.
- Het introduceert een slechte **definitie van biologische bestrijding**, die ook synthetisch geproduceerde stoffen zou kunnen omvatten waarvan de effecten onbekend of schadelijk kunnen zijn.
- Het vergroot de mogelijkheid om **drones** te gebruiken voor het toepassen van pesticiden.

Het voorstel ondermijnt het primaire doel van de EU-verordening inzake pesticiden, namelijk het waarborgen van een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu. Het bleek in strijd te zijn met het primaire recht van de EU, met name het voorzorgsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

Het voorstel is ook in strijd met de doelstelling van de EU om af te stappen van een landbouwmodel dat afhankelijk is van pesticiden. In plaats van biologische bestrijdingsmiddelen te bevorderen, fungeert het als een "Trojaans paard" voor de deregulering van gevaarlijke pesticiden en negeert het de herhaalde oproepen van burgers om strengere regels voor pesticiden en betere bescherming van de gezondheid en het milieu.

Wij dringen er bij het Europees Parlement en de Raad op aan om zich tegen het voorstel te verzetten en het te verwerpen.

Inleiding

[Het voorstel](#) van de Europese Commissie voor een "omnibuswet inzake voedsel- en voederveiligheid" zou het huidige systeem voor de goedkeuring en toelating van werkzame stoffen in bestrijdingsmiddelen en bestrijdingsmiddelenproducten, zoals vastgelegd in de EU-verordening inzake bestrijdingsmiddelen (1107/2009), fundamenteel ondermijnen.

De pesticidenverordening, die sinds 2011 van kracht is, schrijft voor dat pesticiden geen schadelijke effecten mogen hebben op de gezondheid van mens of dier en geen onaanvaardbare effecten op het milieu. Om aan deze eisen te voldoen, worden pesticiden onderworpen aan een strenge beoordeling en regelmatige herbeoordeling om op de markt te worden gebracht of te blijven. Dit is een cruciale stap, aangezien pesticiden opzettelijk zijn ontworpen om zeer giftig te zijn voor doelorganismen, maar onvermijdelijk ook giftig zijn voor andere niet-doelorganismen, zoals bijen, vissen, amfibieën en zoogdieren, waaronder mensen.

Volgens de [Commissie](#) zelf is de bestaande verordening grotendeels doeltreffend geweest voor de bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu, en heeft zij de bescherming verbeterd dankzij de strenge goedkeuringscriteria en de verplichte regelmatige herzieningen van alle werkzame stoffen. Door deze periodieke herzieningen, die zijn gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke gegevens, zijn voorheen onbekende toxische effecten op niet-doelsoorten, waaronder mensen, vastgesteld, wat heeft geleid tot een verbod op pesticiden en hun verwijdering uit de markt. Het voorstel van de Commissie om het huidige systeem te wijzigen betekent echter een ernstige stap achteruit voor de pesticidenregelgeving in de EU, waardoor gevaarlijke stoffen mogelijk voor onbepaalde tijd op de markt kunnen blijven.

Het voorstel houdt namelijk in dat onbeperkte goedkeuringsperioden voor werkzame stoffen de norm worden, terwijl beperkte goedkeuringen de uitzondering worden, die alleen voor een paar werkzame stoffen geldt.

Deze verschuiving gaat gepaard met maatregelen die:

- de mogelijkheid van de lidstaten beperken om bij beslissingen over productvergunningen gebruik te maken van de meest recente wetenschappelijke gegevens,
- de respijtperioden verlengen voor stoffen die niet langer mogen worden goedgekeurd, en
- het gemakkelijker maken om stoffen die niet aan de veiligheidscriteria voldoen, opnieuw goed te keuren.

Al deze veranderingen samen zouden het moeilijker maken om de gevaarlijke eigenschappen van een groot aantal pesticiden te identificeren en zouden het verbod op deze pesticiden vertragen of zelfs omzeilen, zelfs als de risico's bekend zijn.

Het voorstel ondermijnt de primaire doelstelling van Verordening 1107/2009, namelijk het waarborgen van een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu tegen pesticiden op basis van het voorzorgsbeginsel. Daarom werd in [een juridisch advies](#) geoordeeld dat het voorstel van de Commissie zowel inhoudelijk als procedureel in strijd is met het primaire recht van de EU. Het wordt beschouwd als onverenigbaar met het voorzorgsbeginsel van artikel 191, lid 2, VWEU en voldoet niet aan de positieve verplichtingen van de Unie uit hoofde van het Handvest van de grondrechten, zoals toegepast op Verordening (EG) nr. 1107/2009.

Procedureel gezien zijn het ontbreken van een effectbeoordeling en de ontoereikende motivering in strijd met het evenredigheidsbeginsel en de artikelen 168, lid 1, en 296, lid 2, VWEU.

Het is ook fundamenteel in strijd met de doelstelling van de EU om af te stappen van een landbouw-model dat sterk afhankelijk is van chemische bestrijdingsmiddelen. Hoewel de oorspronkelijke bedoeling van de herziening was om de markttoegang voor biologische bestrijdingsmiddelen te vergemakkelijken, fungeert het huidige voorstel als een Trojaans paard voor de deregulering van alle bestrijdingsmiddelen, inclusief de gevaarlijke. Dit is geen hervorming ter ondersteuning van veiligere alternatieven, maar een cadeautje aan de agro-industrie, gevormd door de eisen van de pesticiden-industrie¹. In plaats van de overgang naar duurzame landbouw te versnellen, versterkt het voorstel de afhankelijkheid van chemicaliën en sluit het de EU op in een door pesticiden gedreven landbouwmodel, waardoor de veerkracht van landbouwsystemen en de voedselzekerheid op lange termijn in gevaar komen. Dit weerspiegelt een verontrustend gebrek aan beleidscoherentie.

Het is in tegenspraak met de Green Deal en de Farm to Fork-doelstelling van de EU om de afhankelijkheid van, het gebruik van en de risico's van pesticiden tegen 2030 te verminderen, en staat haaks op de bevindingen en aanbevelingen van de eigen [REFIT](#)-evaluatie van de Europese Commissie en op herhaalde rapporten van de Europese Rekenkamer. Deze hebben consequent geconcludeerd dat **het kernprobleem niet ligt in te strenge pesticiden regels, maar in een zwakke uitvoering, onvoldoende handhaving, ontoereikende risicomonitoring en het onvermogen om bestaande wettelijke vereisten om te zetten in meetbare verminderingen van het gebruik en de risico's van pesticiden.**

Bovendien druist het voorstel in tegen de al lang bestaande en consistente [eisen](#) van burgers voor **strengere regelgeving inzake pesticiden en de geleidelijke afschaffing van synthetische pesticiden.** Deze eisen worden herhaald door maatschappelijke organisaties die kinderen en jongeren vertegenwoordigen, die [waarschuwen](#) dat een versoepeling van de pesticiden regels kinderen zou blootstellen aan ernstige en vermijdbare gezondheidsrisico's, wat een schending zou zijn van de rechten en toekomst van onze jongste burgers.

Het voorstel negeert ook op flagrante wijze de recente [oproep](#) van **de wetenschappelijke gemeenschap om de uitvoering van de bestaande pesticiden wetgeving te versterken** om het milieu, de biodiversiteit en de burgers beter te beschermen tegen de schadelijke effecten van pesticiden.

Ten slotte is het voorstel ingediend zonder effectbeoordeling en staat het volledig buiten proportie tot de verklaarde doelstelling van de omnibusoperatie, namelijk het "vereenvoudigen" van de regelgeving, terwijl tegelijkertijd een hoog beschermingsniveau wordt gehandhaafd.

¹ [feedback van Bayer AG](#) (met name p 4) [Feedback Bayer](#) (zie met name p4)

I. Belangrijkste punten van zorg

a) Onbeperkte goedkeuring als standaard

Volgens de huidige regels worden werkzame stoffen voor een beperkte periode goedgekeurd: maximaal tien jaar voor een eerste goedkeuring en maximaal vijftien jaar voor verlengingen. Uitzonderingen op deze algemene regel zijn kandidaten voor vervanging, d.w.z. gevaarlijkere stoffen, die voor maximaal zeven jaar moeten worden goedgekeurd of verlengd, en stoffen die bij wijze van afwijking van de veiligheidscriteria (artikel 4, lid 7) zijn goedgekeurd, die beperkt zijn tot vijf jaar.²

De Commissie stelt voor om onbeperkte goedkeuring de norm te maken voor werkzame stoffen, **waarbij beperkte goedkeuring de uitzondering wordt**. Deze uitzondering zou drie categorieën omvatten:

- kandidaten voor vervanging, die slechts ongeveer 10 % van de goedgekeurde stoffen vertegenwoordigen;
- stoffen die zijn goedgekeurd in afwijking van de veiligheidscriteria van artikel 4, lid 7, vanwege een ernstig gevaar voor de gezondheid van planten, waarvan er momenteel geen zijn goedgekeurd;
- en stoffen die onderworpen zijn aan beperkte goedkeuringen/verlengingen vanwege onzekerheden of lacunes in de gegevens.

De reikwijdte van deze derde uitzondering is bijzonder onduidelijk en zou de Commissie een ruime discretionaire bevoegdheid geven om te bepalen welke stoffen hieronder vallen. Bovendien geldt er, in tegenstelling tot vervangingskandidaten en stoffen die bij wijze van uitzondering zijn goedgekeurd en die respectievelijk voor zeven en vijf jaar worden goedgekeurd, geen tijdslimiet voor stoffen die vanwege onzekerheden of ontbrekende gegevens onderworpen zijn aan beperkte goedkeuringen of verlengingen. Hierdoor wordt de beslissing overgelaten aan de Commissie en de lidstaten, zowel wat betreft het bepalen van de betrokken stoffen als het vaststellen van de duur van de goedkeuring, in het kader van comitologie besprekingen.

Praktisch gezien zouden, indien het voorstel in zijn huidige vorm wordt aangenomen, stoffen waarvoor een verlengingsprocedure loopt of waarvoor een verlengingsaanvraag is ingediend, het verlengingsproces voltooien voordat er een besluit wordt genomen over een beperkte of onbeperkte goedkeuring. **Daarentegen zou voor stoffen waarvoor geen verlengingsprocedure loopt, automatisch een onbeperkte goedkeuring worden verleend**. Volgens schattingen van ons netwerk zou dit betrekking hebben op meer dan 50 synthetische werkzame stoffen, waaronder bepaalde PFAS-stoffen, het vermoedelijk neurotoxische en kankerverwekkende fungicide folpet en captan, dat vermoedelijk kankerverwekkend en zeer giftig is voor wilde dieren.

Belangrijk is dat **door onbeperkte goedkeuring als standaard te hanteren, het voorstel de bewijslast omkeert**. Onder het huidige systeem moeten bedrijven periodiek de veiligheid van

² Er gelden ook uitzonderingen voor stoffen met een laag risico, die direct worden goedgekeurd voor 15 jaar, en voor basisstoffen, die voor onbepaalde tijd worden goedgekeurd.

hun werkzame stoffen aantonen door middel van verlengingsprocedures en het indienen van nieuwe wetenschappelijke gegevens. Wanneer het beschikbare bewijs de veiligheid van een werkzame stof in een bestrijdingsmiddel onvoldoende aantoont, kan geen goedkeuring worden verleend of verlengd. Bovendien moeten de door de bedrijven ingediende goedkeuringsaanvragen wetenschappelijke, door vakgenoten beoordeelde literatuur van de afgelopen tien jaar bevatten over de effecten van de werkzame stof en zijn metabolieten op de gezondheid, het milieu en niet-doelsoorten. **Dit systeem heeft sinds 2011 geleid tot de identificatie en het verbod van 54 schadelijke bestrijdingsmiddelen.**³ Hiertoe behoren het hersenbeschadigende chloorpyrifos, de bijengiftige neonicotinoiden, het reprotoxische, hormoonontregelende mancozeb en het PFAS-hormoonontregelende flufenacet. Volgens het voorstel zou de bewijslast verschuiven van de industrie naar de regelgevende instanties om potentieel schadelijke stoffen te identificeren en te beoordelen op basis van bestaande vermoedens van schade. Dit proces zou grotendeels afhankelijk zijn van openbaar beschikbare literatuur en monitoring, waardoor de kosten zouden verschuiven naar het publiek in plaats van naar de industrie.

Volgens het voorstel moet de Commissie namelijk periodiek bepalen welke andere stoffen (die niet onder een van deze drie categorieën vallen) aan een verlengingsprocedure moeten worden onderworpen. Zij moet daarbij rekening houden met gezondheids- of milieuaspecten, nieuwe wetenschappelijke of technische kennis, beschikbare monitoringgegevens en verzoeken van lidstaten. Hoewel dit identificatieproces binnen drie jaar na de vaststelling van nieuwe criteria of gegevensvereisten moet plaatsvinden, behoudt de Commissie de discretionaire bevoegdheid over de termijn voor de indiening van gegevens, de aanwijzing van de rapporterende lidstaat en de vervaldatum van de goedkeuring. Bovendien zou de Commissie niet verplicht zijn om te reageren op herzieningsverzoeken van lidstaten. Ondanks de bewering van de Commissie dat dit de flexibiliteit zou vergroten en de toewijzing van middelen zou verbeteren, geeft het voorstel de Commissie opnieuw een ruime discretionaire bevoegdheid. Dit dreigt te leiden tot zeer langdurige beoordelingsprocedures voor stoffen waarvoor al bezwaren zijn vastgesteld. Ten slotte moeten de uitvoeringshandelingen waarin de werkzame stoffen worden vastgesteld die een verlengingsprocedure moeten ondergaan, door de lidstaten worden vastgesteld, wat een risico op politieke beïnvloeding met zich meebrengt.

Een argument dat de Commissie aanvoert om dit nieuwe systeem te rechtvaardigen, is dat nieuwe werkzame stoffen naar verwachting betere toxicologische en ecotoxicologische eigenschappen zullen hebben. De werkelijkheid laat echter een ander beeld zien. **Van de nieuwe werkzame stoffen die momenteel worden beoordeeld en in afwachting zijn van goedkeuring, vertonen verschillende schadelijke eigenschappen,** zoals PFAS en de potentiële TFA-precursor fluazaindolizine of het vermoedelijk kankerverwekkende metyltetraprole. Ook zijn recent op de markt gebrachte "nieuwe" stoffen, zoals het voor bijen giftige sulfloxaflor, schadelijk gebleken en snel na hun eerste goedkeuring aan beperkingen onderworpen.

³ Het cijfer 54 omvatte 19 Cfs en 35 niet-Cfs, waaronder één die verboden is op grond van artikel 21 ([zie bijlage](#), Générations Futures, PAN Europe).

b) Beperkingen op het gebruik van de nieuwste wetenschappelijke kennis

Voor nationale vergunningen voor producten die stoffen met onbeperkte goedkeuring bevatten, zou de maximale duur vijftien jaar bedragen. Het voorstel introduceert echter een zeer restrictieve interpretatie van wat onder "de meest recente wetenschappelijke en technische kennis" wordt verstaan voor de vergunningverlening voor producten, wat rechtstreeks in strijd is met recente EU-jurisprudentie. In een recente [prejudiciële uitspraak](#) van het Hof van Justitie van de Europese Unie is verduidelijkt dat de lidstaten verplicht zijn om bij de beoordeling van de vergunningverlening voor pesticiden producten rekening te houden met de meest recente wetenschappelijke gegevens.

Dit houdt in dat rekening moet worden gehouden met de meest recente wetenschappelijke gegevens, zelfs als er geen richtsnoeren beschikbaar zijn. In een andere [recente uitspraak](#) werd de Franse staat aansprakelijk gesteld voor ecologische schade als gevolg van verouderde en ontoereikende milieurisicobeoordelingen van pesticiden, en werd hij verplicht om de toelating te herzien in het licht van de meest recente wetenschappelijke gegevens. Volgens de gewijzigde tekst zouden de lidstaten echter uitsluitend moeten vertrouwen op "de laatste beoordeling die op EU-niveau is uitgevoerd" voor de werkzame stof, zelfs als die beoordeling al tientallen jaren oud is. Met andere woorden, in plaats van de bescherming te versterken en de verordening in overeenstemming te brengen met de jurisprudentie van de EU door ervoor te zorgen dat pesticiden worden beoordeeld aan de hand van de meest recente wetenschappelijke gegevens, stelt de Commissie een opzettelijke verzwakking van de wet voor. Dit is onaanvaardbaar.

In de praktijk zou dit het vermogen van de lidstaten om in te spelen op nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen ernstig beperken. Omdat werkzame stoffen onbeperkt zouden worden goedgekeurd, zouden beoordelingen op EU-niveau al tientallen jaren oud kunnen zijn tegen de tijd dat een nationale productvergunning wordt verleend. Door de wetenschappelijke basis van beoordelingen te bevriezen op de datum van de meest recente EU-beoordeling, zelfs als deze meer dan tien jaar geleden is uitgevoerd, zouden lidstaten worden belet om rekening te houden met nieuwe, door vakgenoten beoordeelde studies of andere nieuwe aanwijzingen voor risico's. In gevallen waarin bezorgdheid ontstaat, zouden de lidstaten de Commissie hiervan op de hoogte moeten stellen, zodat een beoordeling op EU-niveau kan worden gestart.

c) Verlengde respijtperiodes voor schadelijke stoffen

Het voorstel verlengt de respijtperiodes voor stoffen die volgens risicobeoordelingen niet langer mogen worden goedgekeurd. Momenteel mogen deze stoffen tot achttien maanden op de markt blijven wanneer niet-verlenging geen gevolgen heeft voor de gezondheid of het milieu. In de praktijk worden echter nog steeds respijtperiodes van 9 tot 18 maanden toegekend aan schadelijke stoffen zoals hormoonontregelaars (bijvoorbeeld het recente geval van [flufenacet](#)), wat een duidelijke schending van de verordening is.

Volgens de nieuwe voorgestelde regels zou het **voorstel van de Commissie deze periode van 18 maanden legaliseren voor stoffen die vanwege gezondheids- en milieubezwaren zijn verboden, en zou de respijtperiode zelfs worden verlengd tot drie jaar "wanneer er geen alternatieven zijn"**

(één jaar voor verkoop en distributie en nog eens twee jaar voor verwijdering, opslag of gebruik). Dit is in strijd met overweging 24 van de verordening en [de vaste rechtspraak](#), waarin wordt gesteld dat de bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu altijd voorrang moet hebben boven de plantaardige productie. Bovendien hoeven aanvragers in het kader van verlengingsprocedures geen informatie over beschikbare alternatieven in te dienen, tenzij zij een aanvraag indienen voor goedkeuring bij wijze van afwijking op grond van artikel 4, lid 7. Als gevolg daarvan zou het besluit om een verlengde respijtperiode van maximaal drie jaar toe te kennen grotendeels willekeurig en politiek gemotiveerd zijn. Onmiddellijke intrekking van stoffen zou alleen plaatsvinden in gevallen van "onmiddellijke en ernstige bezorgdheid" voor de menselijke gezondheid of het milieu, maar dit begrip is niet gedefinieerd. Het lijkt er dan ook op dat de norm zou zijn om een lange respijtperiode toe te kennen aan stoffen die verboden zijn omdat ze gevaarlijk zijn.

d) Gemakkelijkere afwijkingen van veiligheidscriteria

Krachtens de huidige verordening staat artikel 4, lid 7, een zeer beperkte en uitzonderlijke afwijking toe: een werkzame stof die niet aan de veiligheidsgoedkeuringscriteria voldoet, kan toch worden goedgekeurd voor een strikt beperkte periode van vijf jaar, maar alleen als op basis van gedocumenteerd bewijs kan worden aangetoond dat er een ernstig gevaar voor de gezondheid van planten bestaat dat niet met andere beschikbare middelen, waaronder niet-chemische alternatieven, kan worden beperkt. In de praktijk is van deze afwijking nog nooit gebruik gemaakt, omdat in geen enkel geval is aangetoond dat een werkzame stof werkelijk essentieel was en dat er geen alternatieve oplossing bestond.

Het voorstel "verduidelijkt" dat artikel 4, lid 7, niet van toepassing kan zijn op bepaalde zeer gevaarlijke pesticiden: kankerverwekkende stoffen (categorieën 1A en 1B, maar alleen die zonder drempelwaarde), mutagene stoffen (categorieën 1A/1B) en stoffen die giftig zijn voor de voortplanting (categorie 1A, op basis van gegevens over mensen), persistente organische verontreinigende stoffen (POP), persistente, bioaccumulerende en toxische stoffen (PBT) of zeer persistente en zeer bioaccumulerende stoffen (vPvB). Deze beperking geldt echter niet voor hormoonontregelende stoffen, sommige kankerverwekkende stoffen van categorie B en voor de voortplanting giftige stoffen van categorie 1B (die op basis van dierproeven vermoedelijk giftig zijn voor de menselijke gezondheid), die op dezelfde wijze onder de afkapcriteria vallen als stoffen die zijn ingedeeld als kankerverwekkend en mutageen 1A/1B, POP, PBT of vPvB.

Bovendien is er momenteel geen wetenschappelijk bewijs waarop kan worden vertrouwd om een veilige drempelwaarde vast te stellen voor hormoonontregelaars, noch voor stoffen die volgens dierproeven giftig zijn voor de voortplanting.⁴ De Commissie "normaliseert" een al lang bestaande bewering van de industrie dat aan kankerverwekkende of reprotoxische pesticiden veilige blootstellingsdrempels kunnen worden toegekend, in plaats van ze volledig uit de handel te nemen. Hoewel deze beperking van het toepassingsgebied op het eerste gezicht positief lijkt,

⁴ Zoeller RT, Brown TR, Doan LL, Gore AC, Skakkebaek NE, Soto AM, Woodruff T J, Vom Saal FS. Endocrine-disrupting chemicals and public health protection: a statement of principles from The Endocrine Society. *Endocrinology*. 2012 Sep;153(9):4097-110. doi: [10.1210/en.2012-1422](#).

wordt tegelijkertijd het **toepassingsgebied van artikel 4, lid 7**, verbreed door de invoering van het begrip stoffen die niet alleen noodzakelijk zijn voor de gezondheid van planten, maar ook voor de plantaardige productie. Dit betekent dat **de afwijking kan worden ingeroepen om schadelijke stoffen goed te keuren wanneer de productie (opbrengst) van een bepaald gewas in gevaar is**. Deze wijziging is in strijd met overweging 24, waarin staat dat het doel om een hoog niveau van bescherming van de gezondheid van mens en dier en van het milieu te waarborgen, voorrang moet hebben boven het doel om de plantaardige productie te verbeteren. Bovendien blijft onduidelijk hoe dit in de praktijk zou worden beoordeeld. Van landbouwers wordt verwacht dat zij overschakelen van intensief gebruik van synthetische bestrijdingsmiddelen naar geïntegreerde plaagbestrijdingspraktijken, die weliswaar gunstig zijn voor het milieu, maar een langdurige evaluatie vereisen en mogelijk niet onmiddellijk tot hogere opbrengsten leiden. De beoordeling van de "noodzaak" van afwijkingen mag niet gebaseerd zijn op beperkte opbrengst-vergelijkingen die alleen gericht zijn op de onmiddellijke output, zonder rekening te houden met de bredere context van de bodemgezondheid op lange termijn, de biodiversiteit en de algehele veerkracht van landbouwbedrijven en voedselzekerheid. Ten slotte wordt in het voorstel afgezien van de verplichting voor de lidstaten om een uitfasingsplan op te stellen voor gewasbeschermingsmiddelen die werkzame stoffen bevatten die zijn goedgekeurd op grond van artikel 4, lid 7.

e) Biologische bestrijdingsmiddelen

Het voorstel bevat verschillende maatregelen die bedoeld zijn om de markttoegang voor biologische bestrijdingsmiddelen te vergemakkelijken. Deze doelstelling is toe te juichen, aangezien biologische bestrijding een belangrijke rol speelt in geïntegreerde plaagbestrijding en essentieel is voor de geleidelijke afschaffing van synthetische pesticiden.⁵ Tegelijkertijd kunnen verschillende elementen van de voorgestelde wijzigingen de veiligheid en de transparantie van gegevens in gevaar brengen. Versnelde toegang voor biologische bestrijdingsmiddelen moet worden nagestreefd door de beoordelingscapaciteit te versterken, een robuuste risicobeoordeling te handhaven en te zorgen voor uitgebreide monitoring.

Het voorstel introduceert een **problematische definitie van werkzame stoffen voor biologische bestrijding**. Het beschrijft deze als micro-organismen, anorganische stoffen die in de natuur voorkomen (met uitzondering van zware metalen en hun zouten), of stoffen van biologische oorsprong of synthetisch geproduceerde stoffen die functioneel identiek zijn aan en structureel vergelijkbaar zijn met natuurlijke stoffen. Het is echter noodzakelijk om ervoor te zorgen dat biologische bestrijding beperkt blijft tot stoffen die echt natuurlijk zijn, en daarom moet "identiek" duidelijk worden gedefinieerd. Er moet worden vereist dat de stof alleen natuurlijk voorkomende aminozuren bevat, dat de driedimensionale moleculaire structuur identiek is aan die van de natuurlijke stof, dat de functie identiek is en dat de stof biologisch wordt afgebroken via voorspelbare, natuurlijke routes. Zonder deze verduidelijkingen bestaat het risico dat de categorie wordt uitgebreid tot synthetisch geproduceerde stoffen die onbekende of schadelijke effecten kunnen hebben.

⁵ [Will the Commission's plan to fast-track biocontrol miss the mark for pesticide reductions?](#) (Oct. 2025)

De Commissie stelt ook voor om lidstaten te verplichten prioriteit te geven aan de beoordeling van biologische bestrijdingsmiddelen. Dit mag niet leiden tot verdere vertragingen bij de evaluatie van synthetische stoffen.

Bovendien stelt de Commissie voor om voorlopige toelating te verlenen voor producten die een nog niet goedgekeurde actieve biologische bestrijdingsstof bevatten. Hoewel snellere toegang tot biologische bestrijdingsmiddelen wenselijk is, kunnen natuurlijke stoffen, met name microbiële organismen, risico's inhouden. Microbiële organismen kunnen overleven, zich vermenigvuldigen, zich verplaatsen en nieuwe omgevingen koloniseren, met mogelijke onbedoelde gevolgen voor de biodiversiteit. Vanwege deze kenmerken is een grondige risicobeoordeling essentieel voordat hun gebruik wordt toegestaan.

Ten slotte **schrapt de tekst de verplichting om gegevens bij te houden over het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen**. Dergelijke gegevens zijn van cruciaal belang om trends te volgen, de gevolgen voor het milieu en de gezondheid te beoordelen en beleidsbeslissingen te onderbouwen. Zelfs natuurlijke stoffen kunnen onverwachte schadelijke effecten hebben, en uitgebreide gegevensverzameling is essentieel voor het tijdig opsporen en beheersen van eventuele risico's.

f) Laagrisico stoffen

De criteria voor het identificeren van stoffen met een laag risico worden versoepeld. Hoewel nog steeds moet worden voldaan aan op gevaren gebaseerde criteria, zoals classificatie als kankerverwekkend, mutageen of giftig voor de voortplanting (CMR), of de aanwezigheid van neurotoxische effecten, worden andere vereisten geschrapt. Het gaat hierbij onder meer om de verplichting om informatie te verstrekken over co-formulanten en de vereiste om maximale residulimieten (MRL's) aan te vragen. Bovendien wordt met het voorstel de mogelijkheid geïntroduceerd om een wijziging van de status van een reeds goedgekeurde werkzame stof naar een stof met een laag risico aan te vragen.

g) Wederzijdse erkenning

Het systeem van wederzijdse erkenning houdt in dat vergunningen voor een pesticideproduct die door één lidstaat zijn verleend, in principe door de andere lidstaten van hetzelfde geografische gebied moeten worden aanvaard. Dit geldt tenzij er bezwaren zijn met betrekking tot de menselijke gezondheid of het milieu.

Het voorstel introduceert verschillende wijzigingen in het systeem om de uitvoering ervan te verbeteren. Een positief punt is dat het voorstel vereist dat een product daadwerkelijk in de referentielidstaat op de markt wordt gebracht, waardoor misbruik van het systeem om hogere vergoedingen te omzeilen wordt voorkomen, door de aanvraag voor productautorisatie in één lidstaat in te dienen terwijl het product in een andere lidstaat wordt verkocht. Het voorstel maakt het echter ook gemakkelijker voor officiële of wetenschappelijke instanties en professionele landbouworganisaties om wederzijdse erkenning aan te vragen zonder het algemeen belang aan te tonen, terwijl het de soorten in aanmerking komende toepassingen uitbreidt en de documentatie- en beoordelingsvereisten voor bepaalde aanvragen vermindert.

(voor biologische bestrijding, ingediend door officiële of wetenschappelijke instanties die betrokken zijn bij landbouwactiviteiten of professionele landbouworganisaties, of ingediend voor minder belangrijke toepassingen). Ten slotte introduceert het voorstel de mogelijkheid dat de Europese Commissie gedetailleerde uitvoeringsbepalingen vaststelt via een uitvoeringsverordening. Het blijft onduidelijk wat deze bepalingen zouden inhouden.

h) Kleine toepassingen

Een beperkt gebruik wordt gedefinieerd als een gebruik op een gewas dat ofwel niet op grote schaal wordt geteeld in een lidstaat, ofwel wel op grote schaal wordt geteeld maar waarvoor een uitzonderlijke behoefte aan gewasbescherming bestaat. Krachtens de huidige verordening inzake pesticiden geldt voor toepassingen die aan deze definitie voldoen een vereenvoudigde toelatingsprocedure: een bestaande toelating voor een pesticide kan worden uitgebreid tot beperkte toepassingen indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan, waaronder een aangetoond algemeen belang, zonder dat een volledige uitgebreide beoordeling vereist is. Dit systeem wordt echter steeds vaker misbruikt omdat er geen duidelijke en geharmoniseerde definitie van gering gebruik bestaat, wat leidt tot een inconsistentie toepassing in de lidstaten en sommige aanvragers in staat stelt de standaardvergunningsvereisten te omzeilen door ten onrechte te beweren dat het om gering gebruik gaat. Het voorstel van de Commissie heeft tot doel de beschikbaarheid van pesticiden voor gering gebruik te vergroten, namelijk door de vereiste van algemeen belang te schrappen en de lidstaten te verplichten om uitbreidingen voor beperkt gebruik. Deze wijzigingen geven aanleiding tot bezorgdheid dat ze de vereisten voor beperkt gebruik zouden verzwakken zonder het onderliggende probleem van een inconsistenten, niet-geharmoniseerde definitie en het voortdurende misbruik van beperkt gebruik aan te pakken.

i) Toepassing van drones

Krachtens Richtlijn 2009/128/EG inzake het duurzaam gebruik van pesticiden is het spreien van pesticiden vanuit de lucht momenteel verboden vanwege de verwoestende gevolgen voor lokale gemeenschappen en ecosystemen. Afwijkingen zijn alleen mogelijk op individuele basis en onder bepaalde voorwaarden, voor professionele gebruikers die een formeel verzoek hebben ingediend. De Commissie stelt voor om het gebruik van bepaalde drones toe te staan zonder dat daarvoor een individuele ontheffing nodig is, op voorwaarde dat het pesticide uitdrukkelijk is toegelaten voor toepassing met drones krachtens de pesticidenverordening (1107/2009).

Het gebruik van drones voor het toepassen van pesticiden vereist [een uitgebreide wetenschappelijke beoordeling](#). Luchtbesproeiing door drones verhoogt het risico op pesticiden verspreiding, wat leidt tot een hogere blootstelling van het milieu en de omwonende bevolking. Door het geringe laadvermogen kunnen pesticiden in hogere concentraties worden toegepast, wat ernstigere gevolgen kan hebben voor de biodiversiteit van de bodem, de voedselveiligheid en de gezondheid van operators en burgers. De risiconiveaus worden verder beïnvloed door weersomstandigheden, vlieghoogte, snelheid en gewastype. Daarom mogen drones alleen

worden overwogen voor het gericht toepassen van natuurlijke, laagrisico pesticiden als laatste redmiddel, nadat alle preventieve maatregelen voor geïntegreerde plaagbestrijding (IPM) zijn genomen. Eventuele afwijkingen moeten strikt worden geregistreerd door de lidstaten en het publiek moet vooraf worden geïnformeerd, in overeenstemming met de richtlijn.

j) Residuen van pesticiden in levensmiddelen

Wanneer pesticiden in de EU worden verboden vanwege hun schadelijke effecten op de menselijke gezondheid of het milieu, worden hun residuen niet automatisch in alle levensmiddelen verboden. In veel gevallen blijven residuen in bepaalde geïmporteerde producten toegestaan om tegemoet te komen aan de eisen van de handel. Momenteel zijn residuen van 67 in de EU verboden (PIC) pesticiden toegestaan in specifieke geïmporteerde producten.⁶ Het omnibusvoorstel introduceert een voorzichtige wijziging in deze praktijk, maar deze blijft volstrekt ontoereikend.

Het voorstel zou de term "invoertolerantie" schrappen en vervangen door "goede landbouwpraktijken (GLP's) die in een derde land worden toegepast" (d.w.z. aanbevolen, toegestaan of geregistreerd gebruik van een bestrijdingsmiddel). Deze cosmetische wijziging heeft in de praktijk echter weinig effect, aangezien de mogelijkheid om een vergunning aan te vragen voor de invoer van producten die residuen van in de EU verboden bestrijdingsmiddelen bevatten, blijft bestaan.

De opvallende verandering is dat de **Commissie nu bevoegd zou zijn om dergelijke aanvragen af te wijzen of bestaande maximum residugehalten (MRL's) voor in de EU verboden pesticiden in te trekken**, wanneer de werkzame stof voldoet aan een van de "cut-off"-criteria van de verordening inzake pesticiden (1107/2009)⁷. Deze maatregel blijft echter zeer beperkt en ontoereikend. Ten eerste is hij geformuleerd als een afwijking, die strikt moet worden geïnterpreteerd, d.w.z. dat de algemene praktijk nog steeds residuen in geïmporteerde levensmiddelen toestaat. Ten tweede maakt het voorstel de intrekking afhankelijk van de uitkomst van een effectbeoordeling. Ten slotte zou de maatregel slechts van toepassing zijn op een klein deel van de in de EU verboden pesticiden, aangezien "cut-off"-pesticiden slechts een klein deel⁸ van de in de EU verboden pesticiden uitmaken. Als gevolg daarvan zal de EU via de handel het gebruik van gevaarlijke pesticiden bij de productie van in de EU geïmporteerde levensmiddelen blijven toestaan en daarbij de ogen sluiten voor de gevolgen voor lokale gemeenschappen, watervoorraden en biodiversiteit op de plaatsen waar deze chemische stoffen worden gebruikt. Europese landbouwers worden geconfronteerd met oneerlijke concurrentie, aangezien producten die met deze giftige stoffen zijn geteeld, tegen lagere kosten

⁶ Report, [Double Standards](#), Double Risks, Annex II (p. 58).

⁷ Dit zijn stoffen die kankerverwekkend, mutageen en giftig voor de voortplanting zijn (CMR) categorieën 1A/1B, hormoonontregelaars voor mensen of niet-doelorganismen, persistente organische verontreinigende stoffen (POP), persistent, bioaccumulerend en giftig (PBT), of zeer persistent en zeer bioaccumulerend (vPvB).

⁸ Report, [Double Standards](#), Double Risks, Annex II (p. 58).

kunnen worden geïmporteerd, terwijl Europese consumenten worden blootgesteld aan residuen van gevaarlijke pesticiden.

Bovendien mogen **deze handels-gerelateerde wijzigingen andere problematische aspecten van het voorstel niet verhullen**. Het voorstel staat met name overgangsmaatregelen toe om producten met MRL's die moeten worden geschrapt op de markt te houden, zelfs wanneer de reden voor schrapping verband houdt met de menselijke gezondheid. De verplichting om tijdelijke MRL's om de tien jaar op basis van monitoringgegevens te herzien, wordt uit de verordening geschrapt.

II. Aanbevelingen

PAN Europe roept het Europees Parlement en de Raad op om zich **te verzetten tegen en het voorstel voor de "Omnibus inzake voedsel- en voedselveiligheid" te verwerpen**. In plaats van pesticiden te dereguleren, moet de EU de bestaande verordening dringend effectief ten uitvoer leggen. Het huidige wettelijke kader biedt al een robuust systeem voor het identificeren en verbieden van giftige pesticiden, maar dit wordt ondermijnd door een zwakke tenuitvoerlegging.

In haar [verslag](#) van 2020 over de beoordeling van de uitvoering van de verordening inzake pesticiden (REFIT) heeft de Europese Commissie aanbevelingen gedaan die wij vandaag de dag beschouwen als de juiste manier om procedurele vertragingen en inefficiënties aan te pakken.

1. De lidstaten mogen alleen **volledige dossiers van hoge kwaliteit aanvaarden** voor zowel eerste goedkeuringen als verlengingen van goedkeuringen van werkzame stoffen, alsook voor productvergunningen.
2. De lidstaten moeten de **vergoedingen herzien en aanpassen om de kosten volledig te dekken** en ervoor te zorgen dat zij de autoriteiten die het werk uitvoeren rechtstreeks financieren. Sommige lidstaten vragen vergoedingen die hun kosten niet volledig dekken, en vaak worden de vergoedingen niet gereserveerd voor de verantwoordelijke autoriteiten, wat resulteert in onvoldoende middelen.
3. De Commissie moet **inbreukprocedures** inleiden tegen lidstaten die de verordening niet handhaven.
4. De risicobeoordeling mag alleen worden voortgezet als de werkzame stoffen niet aan de afkapcriteria voldoen of als ten minste één afwijkmogelijkheid wordt ingeroepen.

PAN Europe heeft ook [dringende prioriteiten](#) vastgesteld die binnen het huidige regelgevingskader moeten worden aangepakt om de bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu tegen pesticiden te verbeteren.

Contactgegevens:

Dr. Angeliki Lysimachou, hoofd Wetenschap en Beleid, angeliki@pan-europe.info, +32 2 318 62 55

Salomé Roynel, beleidsmedewerker, salome@pan-europe.info, +32 451 02 31 33

PAN Europe, Rue de la Pacification 67, 1000, Brussel, België

Pesticide Action Network (PAN Europe) is een netwerk van ngo's die zich inzetten om het gebruik van gevaarlijke pesticiden te verminderen en deze te vervangen door ecologisch verantwoorde alternatieven. We werken aan het elimineren van de afhankelijkheid van chemische pesticiden en het ondersteunen van veilige, duurzame methoden voor ongediertebestrijding. Ons netwerk brengt meer dan 45 consumenten-, volksgezondheids- en milieuorganisaties en vrouwengroepen uit heel Europa samen.

Mede gefinancierd door de Europese Unie. De geuite standpunten en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de Europese Unie of CINEA weer. De Europese Unie en de subsidieverstrekende instantie kunnen hiervoor niet aansprakelijk worden gesteld.